

ONS MOOI INDIË
UIT DAJAKLAND

KIJKJES IN HET LEVEN VAN DEN
KOPPENSNELLER
EN ZIJNE OMGEVING

◦ DOOR ◦
J. JONGEJANS

CONTR. B.B.

MET 80 AFBEELDINGEN EN ÉÉN KAARTJE

UITGEGEVEN DOOR J. M. MEULENHOF
TE AMSTERDAM IN HET JAAR MCMXXII

eerst op allerlei wijzen om en om, totdat ze het eindelijk uitgevonden hebben. Vooral een familieportret van mijn vrouw en kinderen maakte grooten opgang en ging van hand tot hand en kreten van bewondering werden geuit, eene kleine vergoeding voor het gemis aan huiselijke gezelligheid, welke ambtenaren in dergelijke gebieden dikwijls zoo lang moeten derven. Dat dajaks zelfs portretten heelemaal verkeerd zien, bleek me, toen ik hun Montenegro's vorst Nikita in het boekje van van der Mandere liet zien. Ze dachten, dat ik dat was, terwijl ze vroegen of vorstin Milena mijne vrouw was.

Op verzoek van den radja bleef ik den volgende dag nog in zijn kampong, van welke gelegenheid gebruik werd gemaakt met hem eenige zaken te bespreken. Hij is een schrander man en informeerde belangstellend naar allerlei onderwerpen en omstandigheden bij dajaks in andere gebieden, vooral van hen, die aan de beneden Kajan woonden en onder dezen vooral Anji Lohong, die 15 jaar geleden verzet tegen Sultan en Bestuur had gepredikt en die het de dajaks, die van boven kwamen, lastig maakte. Met genoegen vernam hij dan ook, dat deze thans niets meer te zeggen had. Over hun vroegere woonplaatsen deelde hij mij mede, dat ze afkomstig waren uit Poedjoengan en hun voorouders het plan hadden opgevat naar de boven Mahakam te verhuizen, maar door eene vergissing, doordat nl. iemand luide uitriep pajau (hert), hetgeen ze echter verstonden als ajau (koppensnellen), vluchtten ze terug en bleven tot nu toe hier wonen.

In Long Oeroek bevindt zich in het huis van Boi Djalong een zeer groote rhinoceroshoren en behalve deze was er ook een groote, zwarte gong, — naar men zegt, de grootste van Apo Kajan —, die volgens de legende door eene vrouw gevonden zou zijn nabij den oever van een beekje, alwaar de gong in den grond begraven lag. Eenzelfde soort verhaal deed men omtrent een mooien, blauwen chineeschen pot. Ofschoon men hier in Apo Kajan niet die vereering voor de „blawang” of heilige potten kent, zooals wel bij andere dajaks en ook in Serawak bij de Hebans het geval is, zoo was men hier aan deze speciale tadjau wel gehecht en schreef men haar eenige geheime krachten toe. Wel merkwaardig is dat men ook hier, in Centraal-Borneo, beweert, dat deze chineesche potten en gongs nog al eens opgegraven worden zonder dat echter legenden of mythologische verhalen eenigszins eene aanwijzing geven door wie of hoe deze voorwerpen in den grond begraven zijn. Vervaardigd zijn ze in elk geval door chineezers en zeer schoon. Voornamelijk trof ik ze indertijd in de Tidoengsche landen, diep in het binnenland, aan.

Piat Baja en de zijnen waren zeer verwonderd, dat ik bekend was met de rij hunner voorvaderen, die ik hun aan de hand van het kranig rapport van controleur Palm allen opnoemde. Trouwens schrift is voor hen onbegrijpelijk, geheel onbekend zelfs en waarschijnlijk is het daaraan te danken, dat hun geheugen zoo geweldig ontwikkeld is. Uit het hoofd wisten enkelen mij al hun familierelaties op te noemen

hoeding van kwalen. Gebruikte men niet opaal tegen vergiftiging en smaragd tegen koorts? Er is niets nieuws onder de zon!

Tegenwoordig nog raadt men tegen jicht wel eens aan een jongen hond bij zich te nemen, op wien dan de ziekte overgaat. En herinneren we ons niet, hoe men ter verwijdering van wratten zooveel knopen in een touwtje had te leggen als men wratten had om dit daarna ergens in huis te begraven; en kon men ook niet een aardappel opeten met zooveel oogen, als men wratten had; kennen wij ook nog geen eenvoudige huismiddeltjes, die niet altijd baten, maar desniettemin zeer in zwang zijn?

We zagen reeds hoe de dajak gesteld is op een nageslacht en het kan ons dus niet verwonderen, dat hij bij het uitblijven van kinderen allerlei middelen te baat neemt. Zoo zal men boven het hoofd van de vrouw het geslachtsdeel van een gedooden rhinoceros houden en daar water doorheen gieten; de man zal een geneesmiddel innemen, getrokken uit een stuk hout, dat in de rivier vastzittend, door den stroom heen en weer wordt bewogen.

Aan den anderen kant is het moeder worden vóór het huwelijk een groote schande, zoodat men bij overtreding dikwijls zijn toevlucht neemt tot vruchtafdrijving.

Bij besmettelijke ziekten zal men voor de kampong allerlei schrikfiguren oprichten, welke moeten dienen om de booze geesten, bewerkers van de ziekte te verdrijven (zie afb. 14). Soms verbiedt men vreemdelingen in de kampong te komen; zoo gaf men in de Tidoengsche landen dit te